

Sygn. akt II Ca 397/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2022 roku w Lublinie, na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę kwoty 1119,40 zł (tysiąc sto dziewiętnaście złotych czterdzieści groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego L.z dnia 4 lutego 2021 roku, w sprawie (...)

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I w ten sposób, że zasądzoną od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. kwotę 1119,40 zł (tysiąc sto dziewiętnaście złotych czterdzieści groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty obniża do kwoty 80,70 zł (osiemdziesiąt złotych siedemdziesiąt groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo w części obejmującej żądanie zasądzenia kwoty 1038,70 zł (tysiąc trzydzieści osiem złotych siedemdziesiąt groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie II w ten sposób, że zasądza od (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 292,90 zł (dwieście dziewięćdziesiąt dwa złote dziewięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pełnomocnikowi powoda wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2022 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 246,80 zł (dwieście czterdzieści sześć złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się rozstrzygnięcia zasądzającego koszty postępowania odwoławczego do dnia zapłaty.

Sygn. akt II Ca 397/21

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 listopada 2019 roku, wniesionym do Sądu Rejonowego L.w dniu 9 grudnia 2019 roku, powód – (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w B., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł między innymi o zasądzenie od pozwanego – Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 1119,40 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego

za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 405 zł, stanowiącej półtorakrotność stawki minimalnej określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że dochodzi od pozwanego kwoty 1119,40 zł z tytułu nieopłaconej faktury VAT z dnia 8 grudnia 2018 roku za najem samochodu zastępczego w ramach wykonywanej usługi blacharsko-lakierniczej z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty.

Powód wskazał, że w dniu 5 listopada 2018 roku wskutek kolizji drogowej uszkodzeniu uległ pojazd marki T. (...) o numerze rejestracyjnym (...), należący do poszkodowanej M. C.. W dniu zdarzenia pojazd, którym poruszał się sprawca, był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej z pozwanym.

Powód wskazał, że szkoda została zarejestrowana u pozwanego pod numerem (...) -01.

Powód wskazał następnie, że w dniu 6 listopada 2018 roku poszkodowana zawarła z powodem umowę najmu samochodu zastępczego w ramach wykonywanej usługi blacharsko-lakierniczej. Przedmiotowa umowa została zawarta na czas określony, to jest na czas wykonania naprawy. Poszkodowana złożyła oświadczenie o utracie możliwości korzystania z pojazdu wskutek kolizji drogowej oraz o tym, że auto będzie jest niezbędne w celu „pracy w terenie”. Bezpośrednio po podpisaniu umowy auto zostało wydane poszkodowanej przez powoda.

Powód wskazał, że umowa najmu nie nakładała żadnych dodatkowych opłat na poszkodowaną, a sposób wydania i zwrotu pojazdu był optymalny dla poszkodowanej, ponieważ oddając swój pojazd do naprawy i korzystając z oferty powoda poszkodowana mogła wyjechać z serwisu samochodowego, a następnie zwrócić samochód w to samo miejsce i bezpośrednio po zwrocie pojazdu zastępczego mogła przesiąść się do własnego, naprawionego już pojazdu. Żadna oferta przedstawiona przez pozwanego nie byłaby w tym zakresie tak korzystna i dogodna dla pozwanej.

Powód wskazał, że najem pojazdu zastępczego obejmował okres 16 dni. W dniu 8 grudnia 2018 roku powód wystawił fakturę numer (...) na kwotę 2558,40 zł brutto za wypożyczenie samochodu zastępczego. Cena za dobę najmu pojazdu zastępczego została ustalona na kwotę 130 zł netto, to jest 159 zł brutto.

Powód wskazał, że decyzją z dnia 12 grudnia 2018 roku pozwany przyjął odpowiedzialność odszkodowawczą za zaistniałą szkodę i uznał za zasadne 16 dni najmu pojazdu zastępczego, przyjmując stawkę za najem w wysokości 133 zł za okres trzech dni, to jest od dnia 5 listopada 2018 roku do 8 listopada 2018 roku, zaś za pozostałe 13 dni stawkę w wysokości 80 zł brutto, i wypłacił z tego tytułu bezsporną kwotę 1439 zł (k. 4-8).

*

W odpowiedzi na pozew pozwany – Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł między innymi o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (k. 51-55v).

*

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2021 roku Sąd Rejonowy L.:

I. zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. kwotę 1119,40 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty;

II. zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. kwotę 404 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 88).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 5 listopada 2018 roku doszło do uszkodzenia samochodu marki T. (...) o numerze rejestracyjnym (...), stanowiącego własność M. C.. Sprawca szkody był związany umową obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, zawartą z Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W..

Sąd Rejonowy ustalił, że po zdarzeniu samochód poszkodowanej został oddany do naprawy. W dniu 6 listopada 2018 roku poszkodowana M. C. zawarła z „ (...) Park (...) i Spółka” Spółką jawną z siedzibą w B. umowę najmu samochodu zastępczego w ramach wykonywanej usługi blacharsko-lakierniczej. Samochód był niezbędny M. C. do dojazdów do pracy, dlatego też przyjęła od razu ofertę najmu pojazdu zastępczego zaproponowanego jej w „serwisie”, gdzie naprawiany był samochód. Serwis zajął się też zgłoszeniem szkody do ubezpieczyciela. Gdy M. C. korzystała już z samochodu zastępczego, otrzymała od ubezpieczyciela telefoniczną ofertę wynajmu samochodu zastępczego. W związku tym, że M. C. korzystała już z pojazdu zastępczego, oferty tej nie przyjęła.

Sąd Rejonowy ustalił, że wynajęty samochód był samochodem marki T. (...). (...) zostało wydane w dniu 6 listopada 2018 roku. Czynsz najmu został ustalony na kwotę 130 zł netto, powiększoną o podatek od towarów i usług, za każdą rozpoczętą dobę najmu, przy dobowym limicie przebiegu 150 km. Za przekroczenie limitu kilometrów najemca miał zapłacić wynajmującemu dodatkową opłatę w kwocie 0,40 zł, powiększoną i podatek od towarów i usług, za każdy kilometr ponad limit.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 8 grudnia 2018 roku (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w B. wystawiła fakturę VAT numer (...) na kwotę 2080 zł netto, 2558,40 zł brutto, z tytułu najmu auta zastępczego (...) T. (...) za 16 dni po 130 zł netto za dobę.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 12 grudnia 2018 roku Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wydało decyzję o przyznaniu dopłaty odszkodowania w kwocie 5410,90 zł brutto, w ramach którego mieściło się: przyznane odszkodowanie za naprawę pojazdu w kwocie 8051,59 zł, zwrot kosztu najmu pojazdu zastępczego w kwocie 1439 zł, minus wypłacone 4079,69 zł. Za zasadny czas najmu uznano okres 16 dni, po dokonaniu weryfikacji dobowej stawki czynszu najmu w dniach od 5 do 8 listopada 2018, w wyniku której stawkę określono na 133 zł brutto za dobę najmu pojazdu tej samej klasy co uszkodzony. W pozostałych dniach stawka została ustalona na 80 zł brutto za dobę najmu pojazdu tej samej klasy co uszkodzony.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 12 lutego 2019 roku poszkodowana złożyła reklamację od powyższej decyzji. Decyzją z dnia 5 marca 2019 roku pozwany poinformował poszkodowaną, że dokonał ponownej analizy sprawy i wskazał, że poszkodowana mogła skorzystać z najmu za pośrednictwem wypożyczalni partnerskich ubezpieczyciela i otrzymać pojazd tej samej klasy według stawki dwukrotnie niższej niż objęta roszczeniem.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 22 marca 2019 roku doszło do zawarcia umowy cesji pomiędzy M. C., jako cedentem, a (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w B., jako cesjonariuszem. W umowie cedent oświadczył, że posiada wierzytelność w stosunku do Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej oraz sprawcy szkody, którzy odpowiadają za szkodę na zasadzie in solidum, w wysokości 1119,40 zł z odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty z tytułu likwidacji szkody w pojeździe marki T. (...) numer rejestracyjny (...), należącym do cedenta. Powyższa kwota stanowiła niepokryty przez ubezpieczyciela koszt likwidacji szkody numer (...)(...) Przedmiotem umowy była cesja powyższej wierzytelności. Cesjonariusz miał zapłacić na rzecz cedenta kwotę 1119,40 zł z tytułu wynagrodzenia za nabycie wierzytelności.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 24 czerwca 2019 roku powód wystosował do Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. wezwanie do zapłaty zadłużenia w wysokości 1119,40 zł tytułem nieopłaconej faktury VAT o numerze (...) z dnia 8 grudnia 2018 roku, wystawionej w związku z likwidacją szkody w pojeździe o numerze rejestracyjnym (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 10 lipca 2019 roku ubezpieczyciel, po ponownej analizie sprawy, nie znalazł podstaw do uwzględnienia roszczenia i dopłaty odszkodowania.

Sąd Rejonowy wskazał dowody, na podstawie których dokonał ustaleń faktycznych, oraz przedstawił swoje stanowisko w zakresie oceny dowodów.

Sąd Rejonowy wskazał, że powód wywodził swoje roszczenie z umowy cesji zawartej w dniu 22 marca 2019 roku z poszkodowaną, a spór koncentrował się w głównej mierze wokół ważności umowy cesji i braku legitymacji czynnej powoda.

W ocenie Sądu Rejonowego, powód wykazał swoją legitymację czynną do wytoczenia powództwa, a wynikającą z umowy cesji wierzytelności zawartej w dniu 22 marca 2019 roku z poszkodowaną. Umowa ta była ważna, natomiast jej skuteczność była jednak uzależniona od istnienia wierzytelności będącej przedmiotem przelewu, to jest przedmiotu cesji. Wierzytelność powstała między innymi na skutek umowy najmu zawartej przez poszkodowaną z powodem. Umowa została wykonana przez wynajmującego, ponieważ samochód został wydany poszkodowanej do używania przez uprawniony do tego podmiot, a następnie zwrócony przez poszkodowaną po wykorzystaniu. Strony umowy potwierdziły okres, na jaki samochód został wynajęty oraz koszt należnego wynajmującemu czynszu najmu, na jaki najemca wyrażał zgodę. Z umowy wynika data wypożyczenia samochodu przez poszkodowaną (6 listopada 2018 roku) oraz okres jej trwania (16 dni). Faktyczny okres najmu pojazdu został określony przez wystarczająco precyzyjne określenie dat odbioru i zwrotu samochodu zastępczego.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 361 § 1 k.c., art. 822 § 1 i 4 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych i wskazał, że szkodę majątkową stanowi utrata możliwości korzystania z rzeczy wskutek jej zniszczenia. Korzystanie z samochodu jest obecnie standardem cywilizacyjnym, a zatem jeżeli osoba posiadająca pojazd utraci możliwość korzystania z niego z uwagi na jego uszkodzenie, ponosi tym samym szkodę. Niemożność korzystania z samochodu przez poszkodowanego uznawana jest przy tym za normalne następstwo wypadku komunikacyjnego w rozumieniu art. 361 § 1 k.c., a zatem jeżeli poszkodowany poniósł w związku z tym koszty, które były konieczne na wynajem pojazdu zastępczego, to mieszczą się one w granicach skutków szkodowych podlegających wyrównaniu. Poszkodowanemu przysługuje wówczas od ubezpieczyciela zwrot wydatków koniecznych, a więc niezbędnych do korzystania z innego pojazdu w takim samym zakresie, w jakim poszkodowany korzystałby ze swego środka lokomocji, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Sąd Rejonowy wskazał, że koszty najmu samochodu zastępczego, choć niepokryte bezpośrednio przez poszkodowanego, mogą wchodzić w skład szkody, jaką poniósł w wyniku zniszczenia lub uszkodzenia pojazdu. Refundacji podlega zatem czynsz najmu pojazdu zastępczego pokryty przez poszkodowanego lub przez niego niezaspokojony, ale wymagalny. Do powstania szkody nie jest konieczne poniesienie kosztów najmu przez poszkodowanego.

Sąd Rejonowy wskazał, że w rozpoznawanej sprawie powodowi – co do zasady – należał się w wyniku zawarcia umowy cesji zwrot kosztów związanych z wynajęciem samochodu zastępczego.

Powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego, Sąd Rejonowy wskazał, że w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem, z którego szkoda wynikła, pozostają koszty najmu samochodu zastępczego tylko w okresie koniecznym i niezbędnym do dokonania naprawy pojazdu. Stanowisko takie ma przy tym zastosowanie jedynie przy szkodzie częściowej, albowiem odmiennie należy oceniać sytuację nastąpienia szkody całkowitej, przy której czas koniecznego najmu obejmuje – co do zasady – okres od dnia zniszczenia pojazdu do dnia, w którym poszkodowany może nabyć podobny pojazd, nie dłuższy niż do dnia zapłaty odszkodowania.

Sąd Rejonowy wskazał, że M. C. zwróciła pojazd zastępczy, kiedy jej pojazd został wydany z naprawy. Czas najmu pojazdu zastępczego trwał 16 dni, a więc nie sposób uznać, że jest to czas wydłużony i przekraczający dopuszczalną miarę.

Sąd Rejonowy wskazał, że zarzut stosowania stawek rażąco wygórowanych mógłby być przez pozwanego skutecznie podniesiony, gdyby poszkodowana umyślnie albo przez rażące niedbalstwo wynajęła samochód zastępczy według stawki znacznie odbiegającej od obowiązujących na rynku, czy też działanie poszkodowanej miałoby na celu pokrzywdzenie ubezpieczyciela sprawcy szkody, czyli że umówiono się na stawkę wyższą od tej, którą normalnie stosuje się przy wynajmie takiego pojazdu, aby zawyżyć wysokość odszkodowania z tego tytułu. Skoro poszkodowana ma prawo do najmu pojazdu zastępczego od podmiotu stosującego stawki rynkowe (zrelacjonowane do klasy pojazdu zbliżonej w stosunku do pojazdu uszkodzonego i obszaru), to stawki powoda mogłyby zostać uznane za zawyżone jedynie w przypadku stwierdzenia, że odbiegają one znacznie od stawek rynkowych bądź pojazd nie jest pojazdem klasy zbliżonej do pojazdu uszkodzonego. Pozwany nie wykazał, aby stawka najmu zastosowana przez powoda była stawką nierynkową. Nie przedstawił żadnych dowodów mających uzasadnić jego twierdzenie, że stawka 130 zł netto, jaką strony przewidziały w umowie najmu pojazdu zastępczego, była stawką zawyżoną, odbiegającą w nieadekwatny sposób od stawek rynkowych obowiązujących na rynku (...).

Sąd Rejonowy wskazał, że poszkodowanej, a w konsekwencji zawarcia umowy cesji – powodowi, przysługiwało odszkodowanie w wysokości 2555,40 zł, stanowiące równowartość czynszu najmu za okres 16 dni według stawki dziennej 130 zł netto wynikającej z umowy najmu. Po odliczeniu uznanej i wypłaconej powodowi kwoty 1439 zł, powodowi należała się pozostała kwota 1119,40 zł z tytułu zwrotu kosztu najmu pojazdu zastępczego.

Sąd Rejonowy wskazał, że obowiązek zapłaty odsetek wynika z przepisu art. 481 § 1 k.c.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.

*

Od wyroku z dnia 4 lutego 2021 roku apelację wniósł pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, zaskarżając wyrok w punkcie I w części zasądzającej kwotę 1038,70 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty oraz w punkcie II w całości.

Pozwany zarzucił:

„1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 363 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, a przez to przyjęcie, że uzasadniona dobową stawką najmu pojazdu zastępczego, odpowiadająca normalnym następstwom szkody winna kształtować się na poziomie wskazanym przez powoda podczas gdy stawką uzasadnioną powinna być stawka zaproponowana poszkodowanemu przez pozwaną tj. 80,00 zł brutto za dobę najmu;

2. art. 826 § 1 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k. c. w zw. z art. 16 i 17 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (dalej ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych) poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie, że istnieją podstawy do przyjęcia odpowiedzialności pozwanej za szkodę w postaci kosztów najmu pojazdu zastępczego z uwzględnieniem zaoferowanej przez powoda stawki a w konsekwencji stwierdzenie, iż była ona normalnym następstwem szkody, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż poszkodowany nie wywiązał się z obowiązku minimalizacji szkody;

3. art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 362 k.c. poprzez:

a. pominięcie zarzutu pozwanej iż poszkodowana przyczyniła się do zwiększenia rozmiarów szkody ignorując propozycję pozwanej odnośnie podmiany pojazdu zastępczego i możliwości skorzystania z wypożyczalni proponowanej przez pozwaną;

b. pominięcie iż poszkodowana zdecydowała się na zgłoszenie szkody dopiero po wynajęciu samochodu zastępczego od powoda po stawce znacznie wyższej niż mogłaby wynająć samochód zastępczy za pośrednictwem pozwanego, czym przyczyniła się do zwiększenia rozmiarów szkody.

4. art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 362 k.c. w zw. z art. 66 § 1 k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji nieuwzględnienie przez Sąd faktu zaferowania przez pozwaną stronie poszkodowanej organizacji najmu pojazdu zastępczego, podczas gdy informacja, przekazana poszkodowanej M. C. była w pełni wystarczająca i przy inicjatywie własnej – wykazaniu zainteresowania, choćby na poziomie minimalnym – poszkodowanej można było taki najem zorganizować, zaś uchwałą z dnia 24.08.2017 r. sygn. III CZP 20/17 Sąd Najwyższy dał wyraz temu, że od poszkodowanego należy oczekiwać nawet więcej, aniżeli jedynie biernego oczekiwania na ofertę złożoną przez ubezpieczyciela;

II. Naruszenie przepisów postępowania, które to miały wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów, w szczególności przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów polegającej na ustaleniu, że:

a) zachowanie poszkodowanej nie jawiło się jako brak współpracy z dłużnikiem w wykonaniu zobowiązania, podczas gdy postępowanie dowodowe jednoznacznie wykazało, że poszkodowana nie podjęła staranności niezbędnej do minimalizacji szkody i ignorując propozycję pozwanej przyczyniła się do zwiększenia rozmiaru szkody;

b) pozwany nie wykazywał aby stawka najmu zastosowana przez powoda była stawką nierynkową, podczas gdy pozwana na etapie procesu nie podnosiła tego zarzutu, pozwana wskazywała natomiast zawinione działanie poszkodowanej, które prowadziło do nieuzasadnionego wzrostu rozmiaru szkody”.

Pozwany wniósł o „zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1. obniżenie zasądzzonego na rzecz powoda w pkt. I zaskarżonego wyroku odszkodowania, poprzez zasądzenie z tego tytułu kwoty 80,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty

2. oddalenia powództwa w pozostałym zakresie;

3. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję według norm przepisanych;

4. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

5. Ewentualnie (...) o uchylenie w/w wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a także pozostawienie Sądowi I instancji do rozstrzygnięcia kwestii kosztów postępowania za I i II instancję” (k. 109-111v).

÷

W odpowiedzi na apelację powód, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości półtorakrotności stawki minimalnej, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym zostaną zasądzone, do dnia zapłaty (k. 121-125v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna w całym zakresie zaskarżenia, chociaż nie wszystkie podniesione w niej zarzuty są trafne.

Na wstępie należy wskazać, że wyrok Sądu Rejonowego L. z dnia 4 lutego 2021 roku został zaskarżony częściowo. Ze wskazanego przez pozwanego w apelacji zakresu zaskarżenia oraz z treści zarzutów apelacyjnych i ich uzasadnienia wynika, że ostatecznie pozwany nie kwestionuje celowości wynajęcia przez M. C. samochodu zastępczego przez pierwsze trzy dni na podstawie umowy zawartej przez poszkodowaną z (...) Park (...), (...) Spółką jawną z siedzibą w B.. Wysokość czynszu najmu za pierwsze trzy dni wynosi 479,70 zł (brutto) ($159,90 \text{ zł} \cdot 3 = 479,70 \text{ zł}$). Tym samym czynsz ten stanowi szkodę M. C., a w związku z tym szkodzie tej powinno odpowiadać odszkodowanie w takiej samej kwocie.

Pozwany podnosi natomiast, że szkodą za pozostałe 13 dni najmu samochodu zastępczego powinien być czynsz w wysokości 80 zł (brutto) dziennie, czyli czynsz w łącznej kwocie 1040 zł ($80 \text{ zł} \cdot 13 = 1040 \text{ zł}$), ponieważ poszkodowana nie skorzystała z korzystniejszej propozycji ubezpieczyciela, a mianowicie z wynajęcia pojazdu za niższą dzienną stawkę czynszu.

Ubezpieczyciel podnosi zatem, że odszkodowanie powinno wynosić 1519,70 zł ($= 479,70 \text{ zł} + 1040 \text{ zł}$), a skoro ubezpieczyciel wypłacił już uprawnionemu z tego tytułu kwotę 1439 zł, różnica wynosi 80,70 zł, w zakresie której wyrok Sądu pierwszej instancji nie został zaskarżony.

÷

Przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2003 roku stanowi, że z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia.

O tym, kiedy posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, decydują przepisy Kodeksu cywilnego, a w szczególności przepisy art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 k.c. lub przepisy art. 436 § 2 k.c. w zw. z art. 415 k.c.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy nie jest jasne, czy odpowiedzialność ubezpieczyciela wchodziła w grę ponieważ posiadacz samoistny pojazdu, który zderzył się z pojazdem M. C., odpowiadał z tytułu czynu niedozwolonego na zasadach ogólnych (art. 436 § 2 k.c. w zw. z art. 415 k.c.), czy też z tytułu czynu niedozwolonego na zasadzie ryzyka (art. 435 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c.). Nie wiadomo bowiem, czy doszło do zderzenia się pojazdów będących w ruchu, czy też tylko pojazd sprawcy szkody był w ruchu i najechał na zaparkowany samochód M. C..

W rozpoznawanej sprawie powyższa okoliczność faktyczna, a tym samym jej ocena prawna, jest jednak bez znaczenia, ponieważ ubezpieczyciel nie kwestionował, że sprawcą szkody odpowiedzialnym z tytułu czynu niedozwolonego, za którego odpowiedzialność ubezpieczeniową ponosi pozwany, jest kierowca samochodu osobowego marki M. (...) o numerze rejestracyjnym (...)

Przepis art. 36 ust. 1 zd. 1 ustawy z dnia 22 marca 2003 roku stanowi, że odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

÷

Przepisy art. 363 § 1 i 2 k.c. mogły mieć w rozpoznawanej sprawie zastosowanie jedynie częściowe i to tylko pośrednie. Pośrednie zastosowanie miały także przepisy art. 361 § 1 i 2 k.c. Wprost przepisy powyższe dotyczą odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym oraz odpowiedzialności za szkodę wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, które istniało wcześniej, zanim powstała szkoda.

W rozpoznawanej sprawie przepisy art. 363 k.c. oraz art. 361 k.c. mogły mieć zastosowanie wprost jedynie dla określenia zakresu odpowiedzialności za szkodę osoby odpowiadającej z tę szkodę z tytułu czynu niedozwolonego.

Nie ulega jednak wątpliwości, że odpowiedzialność ubezpieczeniowa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. mogła wchodzić w rachubę tylko wówczas, jeżeli szkoda M. C., na jaką powoływał się powód w rozpoznawanej sprawie, jako nabywca wierzytelności z tego tytułu, pozostawała w związku przyczynowym z zachowaniem sprawcy szkody.

Przepis art. 361 § 1 k.c. stanowi, że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Przepis art. 361 § 1 k.c. ujmuje związek przyczynowy w znaczeniu cywilnoprawnym jako normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, a więc taką relację pomiędzy działaniem lub zaniechaniem powodującym szkodę a tą szkodą, która jest wyznaczona przez kryterium normalności. Nie wdając się w tym miejscu w szczegółowe rozważania na temat wyznaczników kryterium normalności, należy jednak wskazać, że musi ono nawiązywać nie tylko do relacji przyczynowo-skutkowej, ale także do pewnej statystycznej powtarzalności, która w świetle zasad życia codziennego, rzeczywistości społecznej, gospodarczej i prawnej, pozwala na uznanie, że relacja pomiędzy zachowaniem sprawcy (działaniem lub zaniechaniem) a uszczerbkiem powstałym w majątku poszkodowanego jest normalna, czyli typowa, statystycznie usprawiedliwiona.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy odwołał się wprawdzie do stanowisk wyrażanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych na temat związku przyczynowego pomiędzy uszkodzeniem albo zniszczeniem pojazdu a uszczerbkiem poszkodowanego wynikającym z potrzeby lub konieczności wynajęcia pojazdu przez poszkodowanego, który w związku z uszkodzeniem lub zniszczeniem własnego pojazdu został pozbawiony czasowo lub trwale możliwości korzystania z własnego pojazdu, wyrażającym się poniesieniem wydatków na czynsz najmu lub powstaniem konkretnego zobowiązania do poniesienia takich wydatków, jednak rozważań tych w rzeczywistości nie odniósł do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, który został przy tym ustalony w sposób niepełny.

Przy dokonywaniu ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy całkowicie pominął materiał dowodowy obejmujący dowody z dokumentów i z nagrania rozmowy zawarte w aktach prowadzonych przez ubezpieczyciela, utrwalone w formie elektronicznej na płycie dołączonej do odpowiedzi na pozew (k. 59).

O przeprowadzenie dowodu z tych dokumentów pozwany wnosił wyraźnie już w części wstępnej odpowiedzi na pozew (k. 51).

Z dokumentów przedstawionych przez pozwanego wynika, że w dniu 6 listopada 2018 roku M. C. udzieliła pełnomocnictwa (...) Park (...), (...) Spółce jawnej z siedzibą w B., a zakresem umocowania objęte zostały „wszelkie usługi związane z likwidacją szkody, w tym naprawę pojazdu, wypożyczenie samochodu zastępczego, finansowe rozliczenie w (...) imieniu (poszkodowanej – DI) szkody z Zakładem (...) oraz dokonywanie wobec Zakładu (...) wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych ze sprawą, a w szczególności:

- a) udział w oględzinach technicznych pojazdu,
- b) składanie wobec Zakładu (...) oświadczeń woli,
- c) pełny wgląd do dokumentów sprawy w Zakładzie (...),
- d) odbiór odszkodowania finansowego z Zakładu (...) z tytułu (...) szkody”.

M. C. upoważniła również (...) Park (...), (...) Spółkę jawną z siedzibą w B. do „zaliczenia wypłaconego odszkodowania na poczet rozliczenia kosztów związanych z likwidacją szkody”.

Pełnomocnictwo zawierało także umocowanie udzielone podmiotowi określonymu jako (...), będącemu podwykonawcą (...) Park (...), (...) Spółki jawnej z siedzibą w B., do reprezentowania interesów poszkodowanej, do składania w jej imieniu oświadczeń woli oraz do wglądu do dokumentów związanych z likwidacją szkody (k. 59, 156).

W dniu 6 listopada 2018 roku pracownik (...) Park (...), (...) Spółki jawnej z siedzibą w B., działającej w imieniu M. C., zgłosił Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w S. szkodę w samochodzie T. (...) o numerze rejestracyjnym (...). Zgłoszenie szkody nastąpiło w formie elektronicznej przy wykorzystaniu formularza (programu) stosowanego przez ubezpieczyciela (k. 59, 176v-179v).

W treści formularza znalazło się między innymi pytanie, czy poszkodowany potrzebuje pojazdu zastępczego, na które zgłaszający udzielił odpowiedzi twierdzącej (...).

W związku z udzieloną odpowiedzią na formularzu zgłoszenia pojawił się komunikat o następującej treści:

„Czekaj na kontakt telefoniczny konsultanta W., który zorganizuje dla Ciebie pojazd zastępczy:

- podstawimy i odbierzemy samochód ze wskazanego przez Ciebie miejsca
- nie będziesz angażował swojej gotówki – jeżeli zostanie uznana odpowiedzialność W. za szkodę, W. pokryje koszt najmu pojazdu zastępczego.

W przypadku najmu pojazdu zastępczego we własnym zakresie zastrzegamy, że uznajemy celowe i ekonomicznie uzasadnione koszty najmu pojazdu zastępczego tj. takie jakie W. poniosłaby organizując najem w jednej z wypożyczalni współpracujących z W.. W przypadku Twojego pojazdu jest to kwota 80 zł brutto za dobę najmu¹.

Osoba zgłaszająca wniosek potwierdziła, że zapoznała się z informacją dotyczącą pojazdu zastępczego, zaznaczając w zgłoszeniu wyraz (...).

W dodatkowych uwagach zgłaszający wskazał, że samochód poszkodowanej nie nadawał się do jazdy (... nie jezdne²) oraz że został pozostawiony w „serwisie” do oględzin i naprawy, jak również, że pojazd zastępczy został wynajęty w „serwisie” w dniu 6 listopada 2018 roku.

W dniu 7 listopada 2018 roku w wyniku przekształcenia (...) Park (...), (...) Spółki jawnej z siedzibą w B. powstała (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w B. (k. 19-22 – informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców).

W dniu 7 listopada 2018 roku pracownik Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. – M. H. przeprowadziła z M. C. rozmowę telefoniczną, w której poinformowała poszkodowaną o możliwości zapewnienia samochodu zastępczego, a po uzyskaniu od M. C. informacji, że ta już korzysta z samochodu zastępczego, który zapewniła jej (...), pracownik ubezpieczyciela zapytała o stawkę czynszu najmu, a w związku z brakiem wiedzy poszkodowanej na ten temat, poinformowała M. C., że jeśli ta korzysta z pojazdu wynajętego od innej osoby, to ubezpieczyciel akceptuje dobową stawkę czynszu najmu na poziomie 80 zł brutto i poszkodowana może korzystać z tego samochodu. Na wypadek stosowania przez „warsztat” wyższej stawki czynszu, pracownik ubezpieczyciela poprosiła poszkodowaną, aby ta zrezygnowała z najmu pojazdu zastępczego i zadzwoniła na infolinię ubezpieczyciela, a ubezpieczyciel dostarczy („podstawi”) poszkodowanej pojazd tej samej klasy. M. C. zapytała o numer telefonu ubezpieczyciela, na jaki należy dzwonić w tej sprawie, a po uzyskaniu informacji, że jest to numer infolinii, zapytała jeszcze raz, czy na ten numer „mają dzwonić” (w domyśle – przedstawiciele (...)) i po uzyskaniu potwierdzenia zakończyła rozmowę (k. 59 – plik z nagraniem na płycie).

W dniu 7 listopada 2018 roku pracownik ubezpieczyciela – M. H. przesłała drogą elektroniczną do M. C. pismo, w którym została zawarta między innymi informacja, że w przypadku skorzystania przez poszkodowaną z innej oferty w zakresie najmu pojazdu zastępczego, ubezpieczyciel zastrzega sobie prawo weryfikacji roszczenia oraz uznania

celowych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów najmu pojazdu zastępczego. Ubezpieczyciel wskazał, że weryfikacji podlega:

- 1) klasa wynajętego pojazdu, która powinna być zbliżona do klasy pojazdu uszkodzonego, a nie wyższa,
- 2) stawka za dobę najmu, która nie powinna odbiegać od cen występujących na lokalnym rynku i mieścić się „w granicach” około 80 zł brutto,
- 3) okres najmu, który powinien obejmować czas niezbędny do dokonania naprawy uszkodzonego pojazdu lub zakupu nowego pojazdu; pismo zawierało prośbę o uzgadnianie tego czasu z likwidatorem szkody (k. 59, 182).

Pomimo że ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przedstawione na stronach 5-7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku są prawidłowe, to jednak ustalenia te są niepełne, ponieważ pomijają wskazane wyżej fakty, które w oczywisty sposób wynikały z przedstawionych przez pozwanego dowodów z dokumentów i z nagrania rozmowy telefonicznej pracownika ubezpieczyciela z poszkodowaną.

Nie jest trafne, a w każdym razie nie jest precyzyjne stanowisko Sądu pierwszej instancji, że szkodę majątkową stanowi utrata możliwości korzystania z rzeczy wskutek jej zniszczenia.

Utrata możliwości korzystania z rzeczy wskutek zniszczenia tej rzeczy lub tylko jej uszkodzenia w wyniku czynu niedozwolonego sama przez się nie jest „uszczerbkiem majątkowym” lecz okolicznością faktyczną mogącą powodować taki uszczerbek, jeżeli brak możliwości korzystania z rzeczy przez właściciela pociągał będzie za sobą straty majątkowe w postaci wydatków na wynajęcie rzeczy zastępczej lub powodował utratę korzyści, które właściciel mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. W obu jednak wypadkach straty majątkowe lub utracone korzyści muszą stanowić normalne następstwo działania lub zaniechania, z którego wynikła szkoda, a więc w odniesieniu do samochodu osobowego – zdarzenia powodującego zniszczenie lub uszkodzenie samochodu.

Poza sporem w rozpoznawanej sprawie jest okoliczność, że uszkodzenie pojazdu M. C. w dniu 5 listopada 2018 roku w godzinach popołudniowych (około godziny 14-15) spowodowało potrzebę, a nawet konieczność wynajęcia samochodu już w dniu 6 listopada 2018 roku, który był niezbędny poszkodowanej do wykonywania obowiązków zawodowych. Potrzebę tę potwierdza dodatkowo fakt, że już w dniu 5 listopada 2018 roku samochód poszkodowanej został przetransportowany w celu naprawy do warsztatu prowadzonego przez podmiot, u którego M. C. kilka miesięcy wcześniej kupiła ten samochód, jako nowy.

Nie była również kwestionowana przez ubezpieczyciela celowość najmu pojazdu zastępczego przez okres, w którym samochód oczekiwał na naprawę i był naprawiany.

Ubezpieczyciel podnosił natomiast, że część wierzytelności z tytułu czynszu najmu, jaka powstała w związku z wynajęciem pojazdu zastępczego przez M. C., nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym z uszkodzeniem pojazdu poszkodowanej, ponieważ nie skorzystała ona z propozycji ubezpieczyciela dostarczenia pojazdu zastępczego, której warunki były korzystniejsze niż warunki wynikające z umowy najmu z dnia 6 listopada 2018 roku, zawartej z poprzednikiem prawnym pozwanego.

Sąd Rejonowy nie odniósł się w ogóle do powyższego zarzutu pozwanego. Prowadzi do wniosku, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał częściowo istoty sprawy, a mianowicie w zakresie, który dotyczy oceny istnienia związku przyczynowego w znaczeniu prawnym pomiędzy uszkodzeniem pojazdu a wynajęciem przez M. C. pojazdu zastępczego na podstawie umowy z dnia 6 listopada 2018 roku na cały okres potrzebny do naprawy pojazdu i pominięciem propozycji ubezpieczyciela.

Z przepisu art. 386 § 1 k.p.c. wynika możliwość uchylecia przez sąd drugiej instancji zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, jednak wydanie orzeczenia o charakterze kasatoryjnym nie jest obowiązkowe i zasadą powinno być rozpoznanie istoty

sprawy przez sąd drugiej instancji, jeżeli jest to możliwe w oparciu o zebrany w sprawie materiał procesowy i bez uszczerbku dla prawa strony do rozpoznania sprawy przez sądy dwóch instancji merytorycznych.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 24 sierpnia 2017 roku, III CZP 20/173, Sąd Najwyższy szeroko omówił zagadnienie celowych i ekonomicznych wydatków na najem pojazdu zastępczego, jako szkody pozostającej w związku przyczynowym z uszkodzeniem lub zniszczeniem pojazdu mechanicznego na skutek czynu niedozwolonego, za którą ponosi odpowiedzialność ubezpieczyciel na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Nie powtarzając szerokiej argumentacji przytoczonej w uzasadnieniu uchwały z dnia 24 sierpnia 2017 roku, którą Sąd Okręgowy podziela, należy wskazać, że nie jest trafne stanowisko Sądu pierwszej instancji, jakie zdaje się wynikać z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, że dla istnienia normalnego związku przyczynowego między wydatkami z tytułu czynszu najmu pojazdu zastępczego a obiektywnie istniejącą potrzebą „zastąpienia” uszkodzonego lub zniszczonego pojazdu własnego w wyniku czynu niedozwolonego wystarczające jest, aby wysokość stawek czynszu najmu pojazdu klasy zbliżonej do pojazdu uszkodzonego lub zniszczonego mieściła się w granicach stawek rynkowych. W każdym bowiem wypadku wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego lub chociażby tylko takie, co do których powstał tylko obowiązek zapłaty na rzecz wynajmującego, wymagają oceny według kryteriów celowości i rachunku ekonomicznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 24 sierpnia 2017 roku Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli ubezpieczyciel proponuje poszkodowanemu – we współpracy z przedsiębiorcą trudniącym się wynajmem pojazdów – skorzystanie z pojazdu zastępczego równorzędnego pod istotnymi względami pojazdowi uszkodzonemu albo zniszczonemu (zwłaszcza co do klasy i stanu pojazdu), zapewniając pełne pokrycie kosztów jego udostępnienia, a mimo to poszkodowany decyduje się na poniesienie wyższych kosztów najmu innego pojazdu, koszty te – w zakresie nadwyżki – będą podlegały indemnizacji tylko wtedy, gdy poszkodowany wykaże szczególne racje, przemawiające za uznaniem ich za „celowe i ekonomicznie uzasadnione”. W tym kontekście istotne znaczenie ma nie tylko równorzędność samego pojazdu, ale także dodatkowych warunków umowy, takich jak np. czas i miejsce udostępnienia oraz zwrotu pojazdu zastępczego czy też obowiązek wpłaty kaucji. Jeżeli istotne warunki wynajmu proponowanego przez ubezpieczyciela (we współpracy z przedsiębiorcą wynajmującym pojazdy) czynią zadość potrzebie ochrony uzasadnionych potrzeb poszkodowanego, nie ma podstaw, by obciążać osoby zobowiązane do naprawienia szkody wyższymi kosztami związanymi ze skorzystaniem przez poszkodowanego z droższej oferty.

Sąd Najwyższy podkreślił także, że:

- 1) odstępstwa od tej reguły nie uzasadniają drobne niedogodności o charakterze niemajątkowym, które mogą wiązać się np. z koniecznością nieznacznie dłuższego oczekiwania na podstawienie pojazdu zastępczego proponowanego przez ubezpieczyciela,
- 2) nie można też przypisać decydującego znaczenia czynnikowi w postaci szczególnego zaufania, jakie poszkodowany ma do kontrahenta, z którego usług chciałby skorzystać,
- 3) poniesienia wyższych kosztów nie uzasadnia również sama przez się prostota skorzystania z oferty najmu złożonej przez przedsiębiorcę prowadzącego warsztat naprawczy, w którym uszkodzony pojazd ma być naprawiany,
- 4) konieczność dodatkowego kontaktu z ubezpieczycielem – w praktyce zwykle telefonicznego – nie może być uznana za niedogodność, która uzasadnia poniesienie wyższych kosztów najmu,
- 5) w ramach ciążącego na poszkodowanym obowiązku minimalizacji szkody i współdziałania z dłużnikiem (ubezpieczycielem) mieści się obowiązek niezwłocznego zasięgnięcia informacji co do tego, czy ubezpieczyciel może zaproponować poszkodowanemu pojazd zastępczy równorzędny uszkodzonemu (zniszczonemu),

6) proponowana wykładnia nie eliminuje ani nie ogranicza przysługującej poszkodowanemu swobody wyboru kontrahenta, od którego najmie pojazd; sprawia jedynie – ze względu na obowiązek zapobiegania zwiększeniu rozmiarów szkody – że zawierając umowę na mniej korzystnych warunkach od proponowanych przez ubezpieczyciela, poszkodowany będzie zmuszony ponieść część związanych z tym kosztów.

W rozpoznawanej sprawie przy ocenie, czy poszkodowana powinna skorzystać z propozycji ubezpieczyciela, czy też nie, obie strony odwoływały się do licznych stanowisk wyrażonych w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, jednak należy zwrócić uwagę, że orzeczenia te zapadały na tle różnorodnych stanów faktycznych. Należy zatem zgodzić się z stanowiskiem wyrażonym w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku, III CZP 5/114, że różnorodność okoliczności związanych z następstwami wypadku komunikacyjnego oraz sytuacją życiową poszkodowanego nie pozwala na formułowanie kazuistycznych wskazań dotyczących kryteriów, jakimi należy kierować się przy ocenie, czy koszty najmu pojazdu zastępczego mogą być uznane za celowe i ekonomicznie uzasadnione. Okoliczności takie podlegają one indywidualnej ocenie. Dotyczy to w szczególności oceny okoliczności związanych z propozycją ubezpieczyciela dostarczenia poszkodowanemu pojazdu zastępczego.

Odnosząc powyższe rozważania do rozpoznawanej sprawy należy wskazać, że w dniu 6 listopada 2018 roku M. C. udzieliła w szerokim zakresie pełnomocnictwa (...) Park (...), (...) Spółce jawnej z siedzibą w B., w szczególności do zgłoszenia szkody ubezpieczycielowi i dokonywania wszelkich czynności faktycznych i prawnych związanych z likwidacją tej szkody, a także z zapewnieniem poszkodowanej samochodu zastępczego. Będąca pełnomocnikiem poszkodowanej Spółka dokonała takiego zgłoszenia w dniu 6 kwietnia 2018 roku i podczas zgłaszania szkody została poinformowana o możliwości niezwłocznego dostarczenia poszkodowanej samochodu zastępczego i o wysokości czynszu najmu za wynajęcie takiego samochodu.

Należy także zwrócić uwagę, że sama poszkodowana została dwukrotnie poinformowana przez ubezpieczyciela w dniu 7 listopada 2018 roku o możliwości niezwłocznego udostępnienia (dostarczenia) przez wierzyciela samochodu zastępczego oraz wysokości czynszu najmu za taki pojazd.

M. C. i działająca w jej imieniu (...) Park (...), (...) Spółka jawna z siedzibą w B., a następnie – po przekształceniu – (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w B. nie były jednak zainteresowane propozycją ubezpieczyciela i nie podjęły żadnych czynności faktycznych i prawnych zmierzających do skorzystania z tej propozycji, czy chociażby tylko do uzyskania informacji co do szczegółów tej propozycji. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że propozycja ubezpieczyciela miała charakter fikcyjny lub też samochód zastępczy nie zostałby dostarczony poszkodowanej niezwłocznie.

Z przepisów art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.p.c. wynika, że wierzyciel powinien współdziałać z dłużnikiem przy wykonaniu zobowiązania, zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

Z przepisu art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych wynika, że w razie zaistnienia zdarzenia objętego ubezpieczeniem obowiązkowym odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, osoba uczestnicząca w zdarzeniu jest obowiązana do zapobieżenia, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody.

Powyższy obowiązek odnosi się nie tylko do czasu i miejsca zdarzenia ubezpieczeniowego i dotyczy nie tylko bezpośrednich skutków tego zdarzenia, ale odnosi się również do okresu późniejszego i dotyczy wszelkich zachowań poszkodowanego i osób działających w jego imieniu, które mogą przyczynić się do niepowiększenia się rozmiarów szkody majątkowej.

W kontekście powyższego należy jednoznacznie podkreślić, że niewykazanie zainteresowania warunkami propozycji ubezpieczyciela dostarczenia samochodu zastępczego i w rzeczywistości nieskorzystanie z tej propozycji przez poszkodowanego i osoby działające w jego imieniu jest wyrazem swobodnej woli poszkodowanego, w szczególności w zakresie wyboru osoby wynajmującej pojazd zastępczy, i samo przez się nie może być ocenione jako zachowanie w celu pokrzywdzenia wierzyciela, a więc zachowanie negatywne. Ubezpieczyciel nie może jednak ponosić ujemnych dla siebie skutków majątkowych takiego wyboru dokonanego przez poszkodowanego, jeżeli przy współdziałaniu poszkodowanego z ubezpieczycielem możliwe było istotne ekonomicznie zmniejszenie wysokości szkody.

÷

Przedstawione wyżej ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji prowadzą do oceny, że nie istnieje normalny związek przyczynowy pomiędzy faktem uszkodzenia pojazdu M. C. w dniu 5 listopada 2018 roku w wyniku wypadku a kontynuowaniem po dniu 8 listopada 2016 roku przez poszkodowaną umowy najmu pojazdu zastępczego według dziennej stawki czynszu najmu znacząco wyższej niż stawka wynikająca z najmu pojazdu zastępczego zaproponowanego przez ubezpieczyciela.

M. C. nie przysługuje zatem wierzytelność o zapłatę odszkodowania w zakresie różnicy pomiędzy wysokością czynszu najmu, którego obowiązek zapłaty powstał na rzecz wynajmującego, i czynszu najmu, który wynikał z propozycji przedstawionej przez ubezpieczyciela.

÷

Warunkiem skuteczności umowy przelewu wierzytelności jest istnienie wierzytelności, która jest przedmiotem przelewu lub powstanie tej wierzytelności w przyszłości (przy przelewie wierzytelności przyszłej). Wynika to jednoznacznie z treści przepisu art. 516 zd. 1 k.c.

Do umowy przelewu wierzytelności nie mają również zastosowania przepisy o ochronie nabywcy w dobrej wierze (art. 169 k.c.).

Powodowi nie przysługuje zatem wierzytelność o zapłatę kwoty 1038,70 zł, objętej zakresem zaskarżenia wynikającym z apelacji, której mogłaby skutecznie dochodzić o pozwanego.

÷

Nie są uzasadnione podniesione w punkcie I części wstępnej apelacji zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego.

Naruszenie prawa materialnego może nastąpić bądź przez jego błędną wykładnię, bądź przez jego niewłaściwe zastosowanie, nie zaś przez błędne ustalenia faktyczne⁵.

Zarzut naruszenia prawa materialnego ma rację bytu wówczas, gdy sąd dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a tylko nie zastosował odpowiednich przepisów prawa materialnego, niewłaściwie je zastosował lub też dokonał błędnej ich wykładni. W takich wypadkach naruszenie prawa materialnego ma charakter pierwotny i może stanowić podstawę zarzutu apelacyjnego.

Jeżeli natomiast sąd pierwszej instancji dokona nieprawidłowych ustaleń faktycznych i stosownie do tych ustaleń zastosuje lub nie określone przepisy prawa materialnego, to naruszenie prawa materialnego ma charakter wtórny, gdyż jest pochodną nieprawidłowych ustaleń faktycznych. W takim przypadku nie następuje naruszenie prawa materialnego w znaczeniu ścisłym, a podnoszenie wówczas takiego zarzutu jest bezprzedmiotowe.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy nie ustalił części okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia, których ustalenie było możliwe na podstawie zebranego w sprawie materiału procesowego, w tym dowodowego.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I w ten sposób, że zasądzoną od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. kwotę 1119,40 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty obniżył do kwoty 80,70 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w części obejmującej żądanie zasądzenia kwoty 1038,70 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie II w ten sposób, że zasądził od (...) Park Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 292,90 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pełnomocnikowi powoda wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2022 roku do dnia zapłaty.

Zmiana rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II zaskarżonego wyroku jest konsekwencją częściowej zmiany tego wyroku w punkcie I. W związku z tym, że powództwo zostało oddalone prawie w całości, na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. Sąd Okręgowy włożył na powoda obowiązek zwrotu całości kosztów poniesionych przez pozwanego w pierwszej instancji. Z powołanego przepisu wynika, że sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania.

Koszty poniesione przez pozwanego obejmują:

1) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 58),

2) opłatę pocztową za przesłanie do Sądu Rejonowego przesyłki poleconej zawierającej odpowiedź na pozew – 5,90 zł (k. 60),

3) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 270 zł, ustalone według stawki minimalnej na podstawie § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265 – tekst jednolity).

W rozpoznawanej sprawie kosztem niezbędnym do celowej obrony pozwanego jest opłata skarbową tylko od jednego pełnomocnictwa procesowego. Okoliczność, że strona może ustanowić więcej niż jednego pełnomocnika procesowego, w tym pełnomocnika substytucyjnego, nie oznacza jeszcze, że koszty związane z ustanowieniem więcej niż jednego pełnomocnika procesowego są kosztami niezbędnymi do celowej obrony. Skoro do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata (art. 98 § 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c.), to także innego rodzaju koszty związane z ustanowieniem więcej niż jednego pełnomocnika procesowego muszą być oceniane według kryterium celowości, o którym mowa w przepisie art. 98 § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie nie można uznać, aby jednoczesne przystąpienie do sprawy dwóch pełnomocników pozwanego było niezbędne do celowej obrony, a tym samym uzasadniało przyznanie stronie pozwanej kosztów związanych ze zgłoszeniem się tych dwóch pełnomocników.

*

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od (...) Park Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 246,80 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego z odsetkami

ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się rozstrzygnięcia zasądzonego koszty postępowania odwoławczego do dnia zapłaty.

W związku z tym, że apelacja pozwanego została uwzględniona w całości, pozwany jest stroną wygrywającą sprawę w całości w postępowaniu odwoławczym. Powód powinien zatem zwrócić pozwanemu koszty poniesione przez pozwanego w postępowaniu odwoławczym. Koszty te obejmują:

- 1) opłatę od apelacji, na poczet której została zaliczona opłata od wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem – 100 zł (k. 89, 91),
- 2) opłaty pocztowe za przesłanie do Sądu Rejonowego przesyłek poleconych zawierających wnioski o doręczenie wyroku z uzasadnieniem – 5,90 zł (k. 92) oraz apelację – 5,90 zł (113),
- 3) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 135 zł, ustalone według stawki minimalnej na podstawie § 2 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265 – tekst jednolity).

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

1 Przytoczono dosłowne brzmienie.

2 Przytoczono dosłowne brzmienie zapisu.

3 OSN C 2018, z. 6, poz. 56.

4 OSN C 2012, z. 3, poz. 28.

5 Por.: postanowienie SN z dnia 28 maja 1999 roku, I CKN 276/99, Prokuratura i Prawo 1999, nr 11-12, poz. 34; wyrok SN z dnia 19 stycznia 1998 roku, I CKN 424/97, OSN C 1998, z. 9, poz. 36; uzasadnienie postanowienia z dnia 28 marca 2003 roku, IV CKN 1961/00, Lex nr 80241.